בס"ד

הגליון השבועי של קהילת מכון
יגדיל תורה

גליון מספר: 52

פרשת ראה

העלון מוקדש להצלחת נוחי
בן זהבה ויוסף דורון בן דזי

מאור - 0542390375

בניו של הקב"ה

הרב יעקב דואני / רב במכון יגדיל תורה ומחבר הספר בית חם

פרשתנו מלאה במצוות עשה ולא תעשה. כמה מהן קשורות לאדם האָבֵל. ואחת מהן היא המצוה לא לשרוט את הגוף כביטוי לצער הרב שנגרם לאדם במות קרובו והמצוה שניה בנושא זה היא לא לעשות קרחת ולתלוש שער מרוב הצער, וכמו שנהגו עם האמורי, וכך זה כתוב בפסוקים (פרק יד):

בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם לֹא תִתְגֹּדְדוּ וְלֹא תָשִׂימוּ קָרְחָה בֵּין עֵינֵיכֶם לָמֵת. כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַה' אֱלֹהֶיךָ וּבְךָ בָּחַר ה' לִהְיוֹת לוֹ לְעַם סְגֻלָּה מִכֹּל הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה.

ונשאלת השאלה, לכאורה אלו מנהגים חיוביים הבאים לבטא את הצער העמוק של האדם באותה שעה אז מדוע זה נאסר? עוד יש לשאול, מה פשר ההקדמה בפסוק בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם שמובאת לאותו ציווי, וכן מה משמעות הביטוי עַם קָדוֹשׁ?

רש"י מבאר שאין ראוי לעשות זאת משום שעם ישראל "בניו של מקום" וקיבלנו קדושה מאבותינו הקדושים, ולכן עם ישראל ראויים להיות נאים כל הזמן ולא גדודים ומקורחים.

הרמב"ן מקשה על רש"י, שאם הטעם הוא שנהיה נאים כל הזמן, היה צריך לאסור לעשות דברים אלו כל הזמן ולא לאוסרם רק בזמן אבלות? (אך הגור אריה משיב עליו שדוקא על מת רגילים היו לעשות דברים אלו, ולכן העושה אותם מסיבות אחרות בטלה דעתו ולא היה צורך לתורה להזהיר עליו).

האבן עזרא מבאר שהטעם הוא שבגלל שעם ישראל בניו של הקב"ה והוא אוהב אותם אפילו יותר מאב לבנו, לכן אסור להצטער כל כך על מה שעושה "כי כל אשר יעשה לטוב הוא" - גם אם לא מבינים, וכמו בנים קטנים שלא מבינים כל מעשה אביהם (כמו למשל זריקת חיסון שהם מקבלים) והם בכל זאת סומכים עליו. המשמעות של עַם קָדוֹשׁ זה עם "מובדל" מכל העמים האחרים.

הרמב"ן מבאר אחרת, הוא מסביר שעם ישראל הם עַם קָדוֹשׁ כלומר יש להם הבטחה מיוחדת שגם לאחר המוות הם ממשיכים להתקיים (עולם הבא, תחיית המתים) בשונה משאר אומות העולם, לכן אין להצטער על המת יותר מידי שסוף

>> המשך הדבר תורה בעמוד האחרון<<

דברים במחשבה
קל לעשות תשובה

פתרון החידה הקודמת
דין תפילת תשלומים

החידה השבועית
המשך דין תפילת תשלומים

קל לעשות תשובה!

הרב אמיר אזולאי/ רב במכון יגדיל תורה מחבר הספר על שלושה דברים

בסיעתא דשמיא, בעוד שעות ספורות ניכנס כולנו אל ר"ח אלול, חודש הרחמים והסליחות. בחודש זה זוכים אנו להשפעתה של מידת הרחמים בעוצמה רבה מאין כמותה, ומתוך כך זוכים אנו להזדמנות מיוחדת לעשיית תשובה עמוקה ועוצמתית שתותיר את חותמה על פני השנה כולה. הלכך במהלך השבועות הקרובים נלמד יחד מעט על עניינה העמוק של התשובה.

בתחילת הספר הקדוש אורות התשובה, כותב הרב קוק זצ"ל משפט עמוק ומיוחד שיש לעמוד מעט על כוונתו. משמעותו העמוקה של משפט זה תשפוך אור בהיר על עניין התשובה בכלל. וזו לשונו של הרב (הקדמה לאורות התשובה): "התשובה מצד אחד קלה שבקלות, שהרי הרהור תשובה הוא כבר תשובה, ומצד אחד הרי היא קשה שבקשות, שלא יצאה עדיין אל הפועל במלואה" התשובה, אומר הרב, מצידה האחת היא מעשה קל ביותר, ומאידך היא גם המעשה הקשה והמייגע ביותר.

על מנת להבין היטב את הדברים, נתבונן בדבריו של הרב זצ"ל במקום אחר (עין אי"ה על מסכת ברכות פסקה ד'):

"והנה כשב בתשובה, יש בתשובתו שתי מדרגות, המדרגה האחת שמתקן הקלקול וחוזר למצב שלמות כמו שהי' קודם חטאו... אבל האדם מצד עצמו עוד לא נטהר עד שיוסיף אומץ ביר את ד' וקרבת אלהים וחפץ ביותר שאת מכפי שהיה קודם חטאו שאז יעלה במעלה גדולה מכפי שהי' ונמצא שתשוב לו טהרתו ג"כ מצד האדם, כמו שנטהר כבר בראשית תשובתו מצד היום."

מסביר הרב בדבריו, שישנם שני שלבים בתשובה. המדרגה הראשונה היא להחזיר את חייו של השב אל אלוקיו אל מסלול נכון של קדושה וטהרה. כאשר אדם חוטא הוא בעצם בוחר בדרכים עקלקלות, בחיים שאינם תואמים לערכי הקודש. הלכך השלב הראשוני ביותר הוא להחזיר את חייו למסלול הנכון, ולכוון את רצונו הפנימי אל מקום נכון וטהור. על שלב זה של התשובה אומר הרב זצ"ל שהתשובה היא "קלה שבקלות", שכן שלב זה תלוי הוא בכוונת הלב ותו לא. הלכך אפי' הרהור תשובה לבדו הוא כבר ביצועו המלא של שלב זה של התשובה.

המדרגה השנייה קשה ומפרכת היא הרבה יותר מקודמתה. נסביר מעט את הדברים, גם כאשר אדם מבצע את השלב הראשון של התשובה ומכוון את חייו אל מסלול ראוי ונכון, על אף שכעת הוא במקום טהור יותר משהיה, אי אפשר כלל להתעלם

מפגמי העבר, מהכתמים שהותירו החטאים על מפת אישיותו הכללית. אם כן מטרת המדרגה השנייה שעליה מדבר הרב זצ"ל היא לתקן את פגמי העבר, את הרשמים המרים שהותירו החטאים באישיותנו. על מנת לבצע כראוי את השלב הזה של התשובה, צריך האדם להתעורר אל תשובה עמוקה ופנימית מאין כמותה, תשובה כה עוצמתית שהופכת את כל זדונותיו של האדם לזכויות כבירות (להרחבה עיין בספר התניא פרק ז', שם מופיע גם מקור דברינו בשורות אלו). על תשובה זו אומר הרב ש"היא קשה שבקשות" שכן הדרך המובילה אל הוצאתה המלאה אל הפועל היא ארוכה ומייגעת.

אלא שכאן אנו צריכים לעמוד על נקודה חשובה והכרחית העולה מתוך הדברים. פעמים רבות כאשר ניצבים אנו בפתחו של חודש הרחמים והסליחות, עניין התשובה נראה לנו כדבר מכביד וקשה. אנו מודעים לחטאים שלנו במהלך השנה, וליבנו מתמלא בצער על הימצאותם במסכת עברנו. ניגשים אנו אל אמירת הסליחות ואל עשיית התשובה, אולם מרגישים אנו שאין אנו ראויים לעמוד לפני בוראנו מחמת הכתמים הצואים שחוללו עוונותינו. אולם מן האמור עד כה עולה יסוד מעודד עד מאד. התשובה היא איננה רחוקה מאתנו כלל וכלל. אפי' ע"י הרהור תשובה בלבד, וכל שכן ע"י כוונה עמוקה ואמתית, אנו מציבים את חיינו על גבי מסלול התשובה. ע"י שינוי הרצון לטובה, הננו באים בשערי התשובה.

אומנם נכון הוא שישנם עדיין חטאים רבים שהכתימו את עברנו, ובגללם צריכים אנו לעמול על מדרגת התשובה השנייה שהזכרנו, אך עלינו לדעת שמדובר בעבודה גדולה שאורכת שנים רבות. בעבור מדרגה זו אכן נשקיע שנים רבות לאורך חיינו. אולם במקום להתאכזב מעצמנו, עלינו להתאמץ לשוב בתשובה גדולה כמה שיותר, ולבוא בשעריה המופלאים של מדרגתה הראשונה של התשובה, שכבר על ידה בלבד הננו הופכים לבעלי תשובה אמתית ומתקרבים אל יוצרנו. ולצד מדרגה זו של התשובה עלינו לקבל על עצמנו להתעלות ולהתרומם גם במדרגת התשובה השנייה לאורך כל חיינו כולם. שנזכה לעלות מעלה מעלה במעלות התשובה, הן בחודש אלול הבעל"ט והן לאורך השנה כולה ולאורך החיים בכלל.

האם יש תשלומים רק לתפילה הסמוכה?

הרב מאור תורג'מן / יו"ר מכון יגדיל תורה

בה"ג- טעה ולא התפלל ערבית יתפלל שחרית שתיים, שכח ולא התפלל שחרית יתפלל במנחה שלוש- בתחילה מתפלל של מנחה ואח"כ שחרית ואח"כ ערבית (דהיינו שלוש תפילות וכמבואר באגור, בתחילה מנחה, אח"כ של שחרית ואז של ערבית).

והטור ביאר שמדובר שלא עבר היום שאז עדיין יש תשלומין לתפלותיו.

אך הב"י הביא בשם רבינו יונה שיש אומרים שאפילו אם לא התפלל תפילות הרבה יש לכולם תשלומים והם אומרים שמי שהיה תפוס בבית האסורים או חולה, כשיצא מבית האסורים או כשיתרפא יתפלל כל התפילות שהפסיד.

רשב"ם, רמב"ם, רא"ש, רבינו יונה- אין תשלומין אלא כשנזכר בזמן תפלה ראשונה שאחריה אבל אם לא נזכר עד שעבר זמן ב' תפלות אין לו תשלומין מכיון שכבר עבר זמנה. והיינו שאם טעה ולא התפלל שחרית ולא מנחה מתפלל ערבית ב' אחרונה תשלומי מנחה, אבל שחרית אין לה תשלומין מכיון שכבר עבר זמנה וכן בשאר תפלות.

והב"י ביאר שהטעם הוא מפני שלא מצינו שחכמים שתקנו שיחזור ויתפלל אלא דוקא כשעבר זמן תפילה אחת בלבד.

והב"י כתב שמכיון שהרמב"ם והרא"ש מסכימים לדעת וגם רבינו יונה סבר כך כן היא ההלכה.

פסיקת הלכה:

השו"ע פסק: "אין תשלומין אלא לתפלה הסמוכה בלבד, שאם טעה ולא התפלל שחרית ולא מנחה, מתפלל ערבית שתים: אחרונה לתשלומי מנחה, אבל שחרית אין לה תשלומין, וכן בשאר תפלות".

האם יכול להשלים תפילת שחרית על ידי שיתפלל פעמיים מוסף:

המ"ב (טז) כתב שכתבו האחרונים שאין תפילת מוסף מועיל להשלמה דהיינו שאם לא התפלל שחרית ביום שיש בו מוסף – לא יוכלל להתפלל מוסף פעמיים ולצאת ידי חובה השלמת תפילת שחרית.

אם התפלל מוסף קודם לשחרית האם יכול להתפלל שחרית:

המ"ב כתב שמותר, וכתב שמי ששכח ולא התפלל שחרית ומוסף, ונזכר במנחה יתפלל מנחה ואחריו מוסף ואחריו שחרית, ואם התפלל מוסף קודם מנחה יצא.

שאלת השבוע

האם יש תשלומים לתפילת מוסף?

ר׳ חנן אבו—זכה בשובר לרכישה בקורסים של 100 ש״ח

את הפתרונות יש לשלוח למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום רביעי

myagdiltora@gmail.com / 0542390375

מזל״ט ואיחולים

העלון מוקדש לרפואת חנה אזולאי בת סוליקה

ולעילוי נשמת מסעוד בן עיישה ושרה בת חנה

ודוד רחמים בין עישא ואברהם ז״ל

ניתן לשלוח מזל״ט או איחולי ברכה למייל או לוואטאפ של המכון עד יום חמישי.

>> המשך הדבר תורה מעמוד השער >>

סוף הוא לא ״נעלם״ אלא ממשיך הלאה למקום טוב יותר, ולכן אומנם מותר להצטער על מת משום ש״הטבע יתעורר לבכות בפירוד האוהבים ונדודם אף בחיים״, אבל אסור יותר מידי אפילו ימות צעיר כי סוף סוף מוות זה לא דבר שלילי.

וכמו שאומרת הגמרא במסכת מועד קטן (כז, ב) ביטוי חריף על המרבה להצטער יותר מידי: ״כל המתקשה על מתו יותר מדאי - על מת אחר הוא בוכה״.

ומובא שם מעשה על אישה שהיו לה שבעה בנים, מת אחד מהם ובכתה עליו יותר מידי. ביקש ממנה רב הונא, שגר בשכנות אליה, לא לעשות כך, אבל היא המשיכה בריבוי הצער, ולבסוף מתו שאר בניה, וגם היא אחריהם והכל מחמת ריבוי הבכי והצער.

דוקא מתוך האבלות והצער ניתן לראות עד כמה חשובים הם ישראל בעיני הקב״ה.

שבת שלום!